

Aktivní začleňování mladých lidí se zdravotními problémy nebo zdravotním postižením

Shrnutí

Úvod

Tato studie nadace Eurofound zkoumá situaci mladých lidí se zdravotními problémy nebo zdravotním postižením v jedenácti zemích (Dánsko, Finsko, Francie, Irsko, Německo, Nizozemsko, Polsko, Portugalsko, Slovensko, Spojené království a Španělsko) a na úrovni EU, přičemž klade důraz na posouzení provádění politiky aktivního začleňování na vnitrostátní úrovni. Politika aktivního začleňování se snaží zahrnout opatření související se třemi pilíři, tj. přiměřeným příjmem, inkluzivními trhy práce a přístupem ke kvalitním službám, určená lidem, kteří jsou trhu práce nejdál od něj. Hlavním cílem výzkumu je zjistit, jak byla politika provedena, aby se mladí lidé se zdravotními problémy nebo zdravotním postižením dostali z nečinnosti do pracovního procesu. Je analyzováno 44 různých a inovativních případových studií správné praxe, aby byly vyvozeny charakteristiky poskytovatelů služeb, jejich zkušenosti a faktory úspěchu, na nichž jejich projekty spočívají, s cílem zformulovat závěry platné v celé EU. Některé z případových studií se zabývají duševním zdravím, které ve většině zemí, jež byly zkoumány, vzbuzuje rostoucí obavy. Zvláštní pozornost je věnována probíhajícím debatám ohledně reform na vnitrostátní úrovni.

Politické souvislosti

Mladí lidé se zdravotními problémy nebo zdravotním postižením v EU mají potíže v oblasti přístupu k zaměstnání. Omezené informace dostupné o této skupině ukazují na velmi nízkou míru zaměstnanosti a narůstající počty osob, které pobírají dávky z důvodu zdravotního postižení a jiné dávky buď přímo po ukončení školy, nebo brzy po zahájení pracovního života. Je složité najít statistiky o rozsahu této skupiny – statistiky zaměstnanosti neevizují zdravotní stav mladých lidí, zatímco statistiky o zdravotním stavu nebo zdravotním postižení nepodávají snadno informace o zaměstnaneckém stavu mladých lidí.

Situaci mladých lidí se zdravotními problémy nebo zdravotním postižením se zabývá celá řada politik na úrovni EU, nejvýznamnější je však aktivní začleňování. Aktivní začleňování se však těchto mladých lidí dotýká jen omezeně, pokud vedle přiměřeného příjmu, inkluzivních trhů práce a přístupu ke kvalitním službám vylučuje vzdělávání a celoživotní učení. Vzdělávání je zásadní doménou pro mladé lidi, kteří čelí přechodu do pracovního poměru. Potenciální význam mají i další relevantní politiky, například politiky týkající se zaměstnanosti, diskriminace a lidí se zdravotním postižením, ty se však nezaměřují konkrétně na mladé lidi se zdravotními problémy či zdravotním postižením.

Klíčová zjištění

Právní předpisy a programy na vnitrostátní úrovni

Výzkum identifikuje 144 právních předpisů a 117 příslušných programů v členských státech, které se zabývají více než jedním pilířem aktivního začleňování. Je však zřejmé, že většina těchto iniciativ byla politikou aktivního začleňování na úrovni EU inspirována jen zčásti, dokonce i tehdy, pokud jsou jejich ustanovení a aktivity v souladu s touto politikou. Je navíc zjevné, že zacílení těchto opatření na mladé lidi se zdravotním postižením nebo zdravotními problémy se v jednotlivých členských státech značně různí.

Ze studie vyplývá celá řada důležitých témat.

- Existuje trend řešit potřeby lidí se zdravotními problémy nebo zdravotním postižením spíše ve všeobecných než specializovaných službách.
- V řadě zemí mají stále důležitou roli chráněné služby.

- Pozornost věnovaná přechodu ze vzdělávacích systémů na zaměstnanecké systémy je důležitým a produktivním způsobem řešení problémů těchto mladých lidí.
- Poměrně běžné jsou pobídky, a to buď ve formě podpor pro zaměstnavatele, nebo ve formě zaměstnaneckých kvót, ačkoli mladí lidé nejsou ve většině kvótových systémů zastoupeni dostatečně.
- Financování služeb je v mnoha státech z důvodu hospodářské krize pod tlakem.

Správná praxe

Z případových studií lze vyvodit několik zásad.

- Pro přechod k zaměstnání je zapotřebí integrovaného přístupu k rozvoji dovedností, odborné přípravě a umístění do zaměstnání.
- Po odborné přípravě musí rychle následovat nalezení skutečného pracovního místa, má-li být zachován rychlý spád procesu a mají-li dovednosti zůstat relevantní.
- Jednotlivé osoby musí být schopny převzít kontrolu nad svou profesní kariérou, aby skutečně rozhodovaly o směru, jakým se vydají.
- Zaměstnavatelé potřebují podpořit při náboru, odborné přípravě a udržení pracovníků se zdravotním postižením.
- Konečným cílem všech projektů by měla být účast na otevřeném trhu práce pro ty, kteří jsou schopni a mají zájem.
- Dobré projekty se v průběhu času vyvíjejí, aby se přizpůsobily přístupu aktivního začleňování.

Existují nezvratné důkazy o tom, co funguje v souvislosti se začleňováním mladých lidí se zdravotními problémy nebo zdravotním postižením, a také o potížích, které se objevují při dosahování takového začlenění. Správnou praxí charakterizuje řada aspektů, jako je volba proaktivního přístupu, poskytování flexibilních výhod, podpora lepšího přechodu ze školy do práce a přístup usnadňující cestu k získání zaměstnání.

K největším problémům, které byly v případových studiích identifikovány, patří tyto:

- aktivní začleňování mělo jen omezený vliv na návrh a fungování projektů, a pokud vliv mělo, pak jen v některých zemích,
- častěji byly úspěšnější iniciativy, které kombinovaly opatření z více pilířů,
- provádění politik aktivního začleňování vyžaduje kvalitní spolupráci mezi službami v rámci uvedených čtyř pilířů (včetně vzdělávání) – toho se dosahuje obtížně.

Politické ukazatele

- Mladí lidé se zdravotními problémy nebo zdravotním postižením jsou v současné době politikou i praxí opomíjeni; je nutné posunout pozornost směrem k nim.
- Je nutné výrazně zlepšit sběr údajů a jejich vykazování.
- Je zapotřebí účinněji se zabývat úlohou problémů duševního zdraví jakožto faktorem při sociálním vyloučení cílové skupiny.
- Pro navázání kontaktu s cílovou skupinou je nezbytné rozvíjet nové nástroje politiky.
- Systémy poskytování služeb musí být mnohem lépe integrovány, aby mohly zajišťovat aktivní začlenění.
- Je nutný společný postup významných vládních a dalších zúčastněných subjektů, aby aktivní začleňování bylo úspěšné.
- Politika a praxe se musí učit z důkazů, které jsou k dispozici. „Měkčí“ důkazy z případových studií umožňují nahlédnout do toho, co funguje a co by mělo být začleněno do zlepšení politiky.
- Politika a praxe musí brát v úvahu celou řadu kritických faktorů – především hospodářské potíže ve většině zemí Evropy. Mladí lidé se zdravotními problémy jsou obzvláště zranitelní a je zapotřebí přijmout opatření pro vytvoření poptávky pro pracovních silách z této skupiny.

Další informace

V případě zájmu o další informace se obraťte na Annu Ludwinekovou, referentku pro výzkum, alu@eurofound.europa.eu.